

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ ออกแบบผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากผังพื้นของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้
ประเทศไทย
ชื่อผู้วิจัย สมบัติ ประจัญสานต์
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
งบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2557

ปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งแห่งมรดกทางวัฒนธรรมแห่งอารยธรรมขอม ซึ่งการเขียนภาพผังพื้นเป็นการนำเสนอแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นภาษาสากล แต่ยังไม่เคยมีการสร้างสรรค์เป็นลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบลวดลายลวดลายเรขศิลป์โดยมีแรงบันดาลใจจากผังพื้นของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ และทดลองให้ช่างภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้ผลงานต้นแบบจำนวน 2 ชิ้น โดยมีการอธิบายความรู้ทางวิชาการประกอบการออกแบบที่อาศัยกระบวนการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบด้วยการลดรูป การจัดองค์ประกอบศิลป์และการจัดโครงสร้าง ผนวกกับเทคนิคการสร้างสรรค์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ตั้งแต่การเตรียมเส้นไหม การคำนวณเส้นไหมเส้นยืนและเส้นพุ่ง การฟอก การย้อมสี การสร้างลายมัดหมี่ การมัดหมี่ โดยเสนอแนะให้เพิ่มเทคนิคอื่นบนงานมัดหมี่ การสร้างมิติของลายด้วยการให้ค่าน้ำหนักของสีที่แตกต่างกัน หรือการผสมผสานแรงบันดาลใจอื่นร่วมกับผังพื้นของปราสาทขอม ย่อมได้ผลงานที่หลากหลาย อาจแสดงออกจากภาพสัญลักษณ์ไปสู่ภาพนามธรรมต่อไป

คำสำคัญ : ออกแบบ, ผ้าไหม, ผ้ามัดหมี่, ปราสาทขอม, อีสานใต้

ABSTRACT

Research project: The Design of Mud-mee Silk from Graphic Pattern of Khmer Temple Plan in The Lower Northeastern Part, Thailand

Researcher: Sombat Prajongsant

Officer: Buriram Rajabhat University

Budget: The National Research Council of Thailand
And The Thailand Research Fund (TRF), the budget year 2014

Khmer Temples in the lower part of the northeastern region of Thailand are an integral part of cultural heritage of Khmer civilization. The graphic pattern of floor plan is architectural presentation, which is a universal language. However, the floor plans of Khmer temples have never been made into the designs of Mudmee (ikat) silk before. Thus, this project was aimed at creating graphic designs of Mudmee silk based on the inspirations from floor plans of Khmer temples in the lower part of the Northeast of Thailand. As an experiment, local artisans were asked to produce Mudmee silk and prototypes were created. Academic information was given to support the design, which made use of a number of processes, transformation of element by subtractive, composition, and color scheme, in combination with creative Mudmee techniques derived from local wisdoms. The artisans had to apply their body of knowledge from preparation of silk threads to calculation of the numbers of warps and wefts, bleaching, dyeing, creation of pattern designs, Mudmee and weaving technique. It was suggested that other techniques should be applied to Mudmee silk in order to improve dimensions of the designs by using the different values of colors or combining other inspirations with Khmer temple floor plans. This would enable the artisans to develop a wide variety of designs. Certain symbols could be further represented by abstract images.

Keyword: design, Mudmee silk, ikat, Khmer Temples, The Lower Northeastern Part